

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Australien – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2018

I. SAMMANFATTNING

Australien är en välutvecklad och stabil demokrati med en stark rättsstat. Ett oberoende federalt domstolväsende garanteras i författningen. Respekten för rättsstatens principer är generellt sett god i Australien. Samhällsklimatet är öppet, med oberoende medier och stark yttrandefrihet. Mänskliga rättigheter respekteras i hög grad och organisationer för mänskliga rättigheter kan bedriva verksamhet i landet utan begränsningar.

Australien är ett ekonomiskt välmående land. I allmänhet lever befolkningen materiellt sett väl. Utbildningen håller överlag god standard. Landet har en väl fungerande korruptionslagstiftning.

Landets migrationspolitik har fått betydande kritik från UNHCR och från människorättsorganisationer. Kritiken har varit särskilt omfattande avseende förhållandena i de flyktingmottagningscenter som upprättats i Nauru och på ön Manus i Papua Nya Guinea. Kritik har även riktats mot hur Australien behandlar de drygt 30 000 asylsökande som inte omfattas av Refugee and Humanitarian Program.

Australiens urfolk har genom historien varit utsatta för en omfattande diskriminering och deras rättigheter är eftersatta trots en rad vidtagna åtgärder från regeringen. Betydande skillnader föreligger fortsatt jämfört med övriga delar av befolkningen avseende till exempel hälsa, sysselsättning och levnadsstandard. Åtgärder har vidtagits för att minska

klyftorna mellan personer med urfolksbakgrund och den övriga befolkningen.

Våld, inklusive sexuellt våld, mot kvinnor förekommer och är en fråga som fått alltmer uppmärksamhet i Australien. Situationen bedöms vara särskilt allvarlig bland urfolk. Regeringen har utarbetat en nationell handlingsplan på området.

Uppmärksamhet har riktats mot att flera institutioner, bland annat katolska kyrkan, under en längre tid misslyckats med att skydda barn från sexuella övergrepp. Missförhållanden har också konstaterats när det gäller situationen för minderåriga i landets fängelser. Barn är straffrättsligt ansvariga från 10 års ålder, vilket har mött kritik från FN och människorättsorganisationer. En översyn av straffrättsåldern inleddes i november 2018.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet är förbjudet enligt lag. Hbtq-personer kan leva öppet i Australien. I december 2017 antog parlamentet ny lagstiftning som möjliggör samkönade äktenskap.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

Respekten för rättsstatens principer är generellt sett god i Australien. I World Justice Project rättsstatsindex 2017–2018 rankas Australien som nummer 10 av 113 länder.

Grunden för den lagstiftande makten utgörs av landets författning. Rättstillämpningen, som bygger på det brittiska sedvanerättsliga systemet (common law) måste ske i överensstämmelse med författningen. Författningen garanterar ett oberoende federalt domstolsväsende och domstolarna är självständiga och väl fungerande. Federala domare och ämbetsmän utses av regeringen och kan endast avsättas vid bevisad misskötsel eller oförmåga.

Australien är en federal statsbildning med nio olika lagstiftningar; en federal, sex delstatliga och två territoriella. Maktfördelningen mellan de olika lagstiftningarna regleras i konstitutionen. De federala lagarna är

tillämpliga i hela Australien och har företräde framför lagstiftningen i delstaterna och territorierna.

Australiska domstolar kan endast tolka den nationella lagstiftningen. Internationella överenskommelser som Australien ratificerat måste därför införlivas i den nationella lagstiftningen innan de kan tolkas av domstolar. Detta kan begränsa domstolars möjlighet att granska huruvida regeringen lever upp till internationella överenskommelser och konventioner, något som Australian Human Rights Commission (AHRC) vid upprepade tillfällen kritiserat.

Australien har en väl fungerande korruptionslagstiftning. Delstaterna New South Wales, Queensland, South Australia, Victoria och Western Australia har egna antikorrupsionsmyndigheter som är oberoende och samarbetar väl med civilsamhället. I Transparency Internationals index över upplevd korruption för 2018 rankades Australien på plats 13 av 180 länder.

Lagstiftning och rättsväsende erbjuder effektiva möjligheter att pröva klagomål från enskilda personer rörande kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det finns ombudsmannainstitutioner både federalt och på delstatsnivå som tar emot och utreder klagomål från enskilda personer och deras beslut respekteras.

Rättssäkerhet

Domstolarna är oberoende och opartiska. Staten tillhandahåller rättshjälp till personer som inte har råd att betala för juridiskt ombud.

Myndigheter har långtgående befogenheter att agera vid misstanke om terrorism. Misstänkta kan tvingas till husarrest, tvingas bära elektronisk övervakningsutrustning och förbjudas att kommunicera med vissa personer. Sådana tvångsåtgärder utfärdas efter beslut i domstol och kan gälla i upp till ett år utan formell brottsanklagelse. I syfte att förebygga terroristattacker eller att säkra bevis tillåts även förebyggande internering. Ett sådant beslut kan baseras på sekretessbelagda bevis, som varken den misstänkte eller dennes juridiska ombud får ta del av.

Terroristbrottslagstiftningen har kritiserats av såväl människorättsorganisationer som av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter för att ha alltför vaga definitioner av terroristbrott och för att tillämpa en omvänd bevisbörda. Hemlighållande av bevis kan bland annat beröva den misstänkte chansen att förbereda sitt försvar, vilket inte är förenligt med rätten till en rättssäker rättegång.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Det finns inga indikationer på att straffrihet förekommer i Australien.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Australien är en demokratisk konstitutionell monarki inom det brittiska samväldet. Statschef är den brittiska monarken representerad av en generalguvernör som enbart har en formell och ceremoniell roll. Generalguvernören utses på förslag av premiärministern.

Den lagstiftande församlingen består av ett tvåkammarparlament (representanthuset och senaten). Val äger rum vart tredje år. De 150 ledamöterna i representanthuset väljs i enmansvalkretsar, medan de 76 ledamöterna i senaten väljs i proportionerliga val. Regering bildas av det parti eller den grupp av partier som har majoritet i representanthuset. Australien har ett väl fungerande flerpartisystem med ett flertal partier representerade i parlamentet.

Rösträttsåldern är 18 år och valdeltagande är obligatoriskt. Uteblivet röstdeltagande ger straff i form av ringa böter om man inte kan uppvisa en skriftlig försäkran om giltigt förhinder. Personer som avtjänar ett fängelsestraff på mer än tre år förlorar sin rösträtt till dess straffet är avtjänat.

Det senaste parlamentsvalet hölls i juli 2016 och resulterade i att den sittande regeringskoalitionen bestående av Liberal Party och National Party säkrade en knapp majoritet i representanthuset och därmed fick förnyat förtroende. Valet bedöms ha varit fritt och rättvist. Det totala valdeltagandet var drygt 90 procent, men betydligt lägre bland urfolk.

Australiens urfolk har historiskt varit dåligt representerade i politiken. Totalt har endast åtta personer från urfolk, varav två kvinnor, suttit i Australiens parlament. I valet 2016 valdes fyra personer från urfolk in i parlamentet, varav två i senaten och två i representanthuset.

Även kvinnor har länge varit underrepresenterade i politiken. Efter parlamentsvalet 2016 ökade andelen kvinnliga parlamentsledamöter till 32 procent. Efter den senaste regeringsombildningen som ägde rum i augusti 2018 är 6 av 30 ministrar kvinnor.

De sex delstaterna New South Wales, Queensland, South Australia, Tasmania, Victoria och Western Australia och de två territorierna Australian Capital Territory och Northern Territory har egna folkvalda parlament med relativt långtgående lagstiftande befogenheter.

Det civila samhällets utrymme

Australien har ett öppet samhällsklimat där kritik av makthavare tillåts och fri opinionsbildning råder. Civilsamhället är livaktigt och oberoende organisationer till exempel för mänskliga rättigheter kan fritt bedriva verksamhet i landet.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Lagar finns som säkerställer respekten för rätten till liv och kroppslig integritet och som förbjuder alla former av tortyr. Australien ratificerade 2017 det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr, om förebyggande av tortyr.

Överbeläggning på landets fängelser kan leda till försämrad säkerhet för de intagna. Human Rights Watch har bland annat rapporterat att det saknas resurser för att ta hand om intagna med psykiska funktionsnedsättningar, vilket kan leda till att de faller offer för fysiskt och sexuellt våld.

Urfolk är kraftigt överrepresenterade i fängelserna och utgör 28 procent av internerna trots att denna grupp endast svarar för drygt 3 procent av Australiens befolkning. Detta kan förklaras av att Australiens urfolk

genom historien varit utsatta för en omfattande diskriminering och i många fall har en utsatt socioekonomisk ställning med utbredd fattigdom, arbetslöshet och missbruk.

Stark kritik har framförts mot Australien för situationen i de flyktingmottagningscenter som upprättats i Nauru och på ön Manus i Papua Nya Guinea. UNHCR och FN:s specialrapportör om tortyr har anklagat Australien för att bryta mot tortyrkonventionen i dessa läger. Det handlar framför allt om brister i den fysiska säkerheten samt att långvarig vistelse i lägren i kombination med ovisshet om framtiden ger upphov till ett starkt psykiskt lidande.

UNHCR har även kritiserat Australien för att i strid med flyktingkonventionen ha brutit mot principen att inte skicka tillbaka flyktingar till länder där de riskerar att utsättas för tortyr eller annan omänsklig behandling (non-refoulement).

Människohandel är förbjudet enligt lag och Australien har skrivit under FN:s protokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor. Människohandel förekommer, när det gäller kvinnor vanligen för sexuella ändamål och när det gäller män för tvångsarbete inom till exempel jordbruket och byggindustrin. Det är framförallt kvinnor från Asien som faller offer för människohandel i Australien.

I november 2018 antogs ny lagstiftning, Modern Slavery Act, som bland annat ålägger större företag att upprätta årliga rapporter om sitt arbete för att förebygga människohandel. Lagstiftningen har kritiserats för att sakna effektiva sanktionsåtgärder.

Dödsstraff

Dödsstraffet avskaffades federalt 1973 och 1985 avskaffades det helt i alla delstater och territorier. Federal lagstiftning från 2010 förbjuder delstater och territorier från att återinföra dödsstraff.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Rätten till frihet och personlig säkerhet garanteras i konstitutionen och respekteras av myndigheter. Den personliga säkerheten är generellt sett god i Australien. Det förekommer inga begränsningar i rörelsefriheten.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och tryckfrihet finns inte inskriven i konstitutionen. Högsta domstolen har dock slagit fast att fri politisk debatt är en oundgänglig del av det representativa politiska system som konstitutionen stadgar.

Australien har ett rikt utbud av media, med både statliga och privata aktörer. Utbudet av tidningar och tidskrifter är starkt koncentrerat till två stora koncerner, News Corporation och Fairfax Media. I Reportrar utan gränser pressfrihetsindex från 2018 rankas Australien på plats 19 av 180 länder.

Enligt Freedom of Information Act från 1982 har medborgarna rätt att få ta del av information från myndigheter. En oberoende institution, The Office of the Australian Information Commissioner, övervakar genomförandet av lagstiftningen.

År 2015 infördes lagstiftning som möjliggör blockering av webbsidor vars huvudsakliga syfte är att underlätta piratkopiering. En översyn av lagstiftningen inleddes i februari 2018 och i november antog parlamentet ett förslag som innebär en förstärkning av lagstiftningen på området.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Mötes- och föreningsfrihet råder, inklusive rätten att ansluta sig till politiska och fackliga organisationer samt religiösa samfund. Mötesfriheten kan begränsas med hänvisning till nationell eller allmän säkerhet. Ytterligare begränsningar kan förekomma på delstatsnivå. New South Wales antog 2016 lagstiftning som ökade polisens befogenheter och införde stränga straff vid protester på privat mark som påverkar företagande och vid protester som stör trafiken. I juli 2018 infördes ytterligare begränsningar som rör rätten till att demonstrera på mark som tillhör delstaten. Dessa förändringar har kritiserats av

civilsamhällesorganisationer som Human Rights Law Centre och Council for Civil Liberties.

Religions- och övertygelsefrihet

Konstitutionen skyddar religionsfriheten och det råder religiös pluralism. Alla religiösa samfund kan fritt utöva sin religion. Regeringen aviserade i slutet av 2018 en översyn av lagstiftningen kring religionsfrihet. Civilsamhällesorganisationer har betonat att ett stärkt skydd för religionsfriheten inte får leda till att religiösa institutioner till exempel får rätt att diskriminera hbtq-personer.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Australien har, förutom Konventionen om minimiålder för tillträde till arbete, ratificerat samtliga Internationella arbetsorganisationens (ILO) centrala konventioner. Det finns en övergripande federal lagstiftning men delstaterna har möjlighet att lagstifta själva på en rad områden, till exempel när det gäller minimiålder för arbete och säkerhet på arbetsplatser.

Varje år utvärderar Fair Work Commission löneläget och bestämmer den nationella minimilönen, som i slutet av 2018 var 18,93 australiska dollar per timme. Arbetstider regleras i Fair Work Act och National Employment Standards. Den maximala arbetstiden är som regel 38 timmar per vecka. Arbetstagare har rätt till minst fyra veckors betald ledighet varje år.

Den betalda föräldraledigheten i Australien är under genomsnittet inom OECD. För närvarande kan föräldrar få 18 veckors betald ledighet om de möter vissa kriterier. Ersättningen uppgår till den nationella minimilönen. Därutöver kan de få ytterligare betald ledighet från sin arbetsgivare.

Lagstiftningen ger skydd mot diskriminering på grund av till exempel ras, kön, sexuell läggning, religion och funktionsnedsättning. Genomförandet av lagstiftningen är generellt sett god, men det är relativt vanligt att inte minst kvinnor och personer med funktionsnedsättningar diskrimineras på arbetsmarknaden.

Arbetslösheten var 5,1 procent i december 2018, medan ungdomsarbetslösheten uppgick till 11,5 procent. För urfolk låg arbetslösheten på över 15 procent.

Det finns en ökande medvetenhet i Australien om sambandet mellan mänskliga rättigheter och företagande. En rådgivande grupp till regeringen rekommenderade 2017 upprättandet av en nationell handlingsplan på området, men regeringen har tills vidare valt att avvakta med detta.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Australiens hälsovårdssystem är väl utbyggt och den nationella sjukvårdsförsäkringen Medicare ger alla invånare tillgång till subventionerad grundläggande sjukvård. Hälsoläget är generellt sett gott, men det finns en betydande skillnad i hälsostatus mellan urfolk och övriga medborgare. Personer med aboriginsk bakgrund bor i högre utsträckning än befolkningen i övrigt i avlägsna delar av landet och har därför ofta sämre tillgång till sjukvård.

Den förväntade livslängden för personer som föds idag är drygt 82 år för den totala befolkningen. Kvinnor lever i genomsnitt ungefär fyra år längre än män. Den förväntade livslängden för urfolk är tio år kortare än genomsnittet för hela befolkningen.

Lagstiftning om abort regleras på delstatsnivå. I flera delstater finns begränsningar i aborträtten, till exempel kan abort vara tillåtet endast upp till en viss graviditetsvecka och i vissa delstater krävs två läkares godkännande. Det är dock tillåtet med abort i samtliga delstater om det är nödvändigt för att skydda kvinnans liv eller hälsa. I New South Wales är abort formellt ett brott, men i praktiken har läkare stort utrymme att medge undantag om graviditeten på något sätt riskerar att skada kvinnans välbefinnande. Medgivande från kvinnans partner krävs inte och det finns inte någon lagstadgad väntetid. I Western Australia behöver en vårdnadshavare informeras om flickan är under 16 år. Tillgången på preventivmedel är god.

Mödra- och förlossningsvård håller generellt god standard. Mödra- och barnadödligheten är låg, med 6 dödsfall per 100 000 födselar respektive 4 dödsfall per 1 000 levande födda barn.

Rätten till utbildning

Skolgång är obligatorisk för barn mellan 6 och 16 år. Utbildningen är i princip kostnadsfri i de kommunala skolorna, men avgifter kan förekomma för till exempel läromedel. Utbildningen håller överlag god standard, men det finns utmaningar i avlägsna delar av landet.

Enligt PISA-resultaten från 2015 presterar Australiens skolelever över OECD:s genomsnitt i samtliga ämnen.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Australien rankas på tredje plats i UNDP:s index över mänsklig utveckling för 2018 och ligger även betydligt högre än genomsnittet för de flesta indikatorerna i OECD:s Better Life Index för 2017.

Enligt en rapport från Australian Council for Social Service 2018 lever drygt 13 procent av Australiens befolkning och drygt 17 procent av landets barn under den internationella fattigdomsgränsen, det vill säga lever i ett hushåll vars inkomst är lägre än 50 procent av medianinkomsten.

Australien är ett i hög grad urbaniserat land, där ungefär 90 procent av befolkningen bor i tätorter. De som bor på landsbygden har generellt en lägre levnadsstandard, sämre arbetsmarknad och svårare att få tillgång till offentliga tjänster.

Urfolk är fortsatt utsatta, med kortare förväntad livslängd, sämre inkomster och högre arbetslöshet. Även asylsökande och personer med funktionsnedsättningar har en levnadsstandard som ligger betydligt under genomsnittet för befolkningen.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Diskriminering på grund av kön förbjöds 1984 och kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är överlag gott.

Australien var ett av de första länderna att ratificera FN:s konvention om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor men man har fortfarande kvar två reservationer mot konventionen som rör betald föräldraledighet och anställning i försvarsmakten.

Australiens övergripande lagstiftning för att främja jämställdhet och kvinnors rättigheter är Sex Discrimination Act. I juli 2018 publicerade FN:s kommitté för avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor sin åttonde rapport om situationen i Australien. Kommittén bedömde att lagstiftningen inte genomförts på ett effektivt sätt och utfärdade ett antal rekommendationer till Australien.

Principen om lika lön för lika arbete infördes i början av 1970-talet. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor tenderar att minska, men fortfarande finns ett betydande lönegap på ungefär 14 procent. Det uppskattas att kvinnor utför dubbelt så mycket obetalt arbete som män och att de endast har hälften så stora pensionsavsättningar.

Bland åtgärder som vidtagits för att förbättra kvinnors situation i arbetslivet märks The Work Place Gender Equality Act 2012 som ålägger icke-statliga arbetsgivare med över 100 anställda att årligen rapportera till ansvarig statlig myndighet om de jämställdhetsåtgärder som vidtas.

År 2017 lanserade regeringen en strategi för att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, Towards 2025. Den finns fortsatt en könsbaserad segregering på arbetsmarknaden och kvinnor är underrepresenterade på toppositioner inom näringslivet och i politiken. En positiv utveckling har skett när det gäller andelen kvinnor i styrelserna för de 200 största företagen, med en ökning från 8,3 procent 2009 till 26,2 procent 2018.

Våld mot kvinnor förekommer och är ett alltmer uppmärksammat problem i landet. En tredjedel av de australiska kvinnorna över 15 år

uppger att de utsatts för fysiskt våld och en femtedel att de utsatts för sexuellt våld. Motsvarande siffror bland urfolk är betydligt högre. Den sammantagna effekten av diskriminering på grund av etnicitet och kön gör att urfolkskvinnor ofta hamnar i en särskilt utsatt position. Enligt Women's Law Centre förekommer det inte sällan att kvinnor blir hemlösa på grund av fysiskt eller sexuellt våld. FN:s specialrapportör för våld mot kvinnor besökte Australien i februari 2017. Rapportören uttryckte bland annat kritik mot att FN:s konvention mot avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor inte på ett adekvat sätt införlivats i den nationella lagstiftningen och att lagstiftningen inte i tillräckligt hög grad är harmoniserad på federal nivå vilket gör att kvinnors skydd varierar mellan delstaterna.

Barnets rättigheter

Barns rättigheter är generellt sett väl tillgodosedda i Australien. Barnmisshandel och sexuella övergrepp mot barn förekommer och är ett utbrett problem framför allt bland den aboriginska befolkningen. I december 2017 presenterades den slutliga rapporten från Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse. I rapporten konstaterades att ett flertal institutioner i Australien, bland annat katolska kyrkan, under en längre tid hade misslyckats med att skydda barn från sexuellt ofredande. Kommissionen utfärdade 409 rekommendationer och regeringen accepterade majoriteten av dessa rekommendationer.

Sexuellt utnyttjande av barn är olagligt sedan 1994 och domstolarna har mandat att döma medborgare oavsett i vilket land brottet begåtts. Lagstiftning finns som förbjuder handel med och innehav av barnpornografi.

Straffbarhetsåldern är 10 år, vilket har mött kritik från FN och människorättsorganisationer. Australiens regering har framhållit att domstolarna alltid måste ta hänsyn till personens ålder då straff utdöms, men beslutade i november 2018 att inleda en översyn av straffrättsåldern. Varje år utdöms fängelsestraff för ungefär 600 barn under 14 års ålder, varav de flesta med urfolksbakgrund. I delstaten Queensland kommer drygt 60 procent av de minderåriga i fängelserna från urfolk. En statlig

granskning av situationen för minderåriga i fängelserna i Northern Territory visade på systematiska missförhållanden.

Australien har inte dragit tillbaka sin reservation till artikel 37(c) i Konventionen om barnets rättigheter, i vilken det anges att ungdomar endast ska frihetsberövas som en sista utväg.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Urfolket aboriginer och personer med ursprung från öarna i Torres sund utgör ungefär 3 procent av Australiens befolkning. Diskriminering på grund av ras, hudfärg, ursprung och etnisk bakgrund är förbjuden i lag, men betydande skillnader föreligger mellan urfolk och övriga delar av befolkningen avseende till exempel hälsa, sysselsättning och levnadsstandard. Socioekonomiska faktorer är den främsta anledningen till dessa skillnader, bland annat lägre utbildningsnivå, större andel med missbruksproblematik och sämre tillgång till sjukvård. Aboriginerna är kraftigt överrepresenterade i landets fängelser, där de utgör drygt en fjärdedel av samtliga interner.

I en rapport från the Australian Institute of Health and Welfare 2018 konstaterades att det var mer än dubbelt så vanligt att personer med urfolksbakgrund rökte jämfört med övriga befolkningen. Vidare konstaterades i rapporten att urfolk i större utsträckning hade låg vikt vid födseln och att det var dubbelt så vanligt att de avled före fem års ålder.

En rad projekt har lanserats för att främja urfolks rättigheter. År 2007 lanserades kampanjen "Closing the Gap" som syftar till att minska klyftorna mellan personer med urfolksbakgrund och den övriga befolkningen. I den senaste uppföljningsrapporten som speglar situationen 2018 hade endast två av de sju huvudsakliga målsättningarna uppnåtts – minskning av barnadödligheten och ökning av antalet elever som går ut gymnasiet – medan stora utmaningar kvarstod avseende bland annat hälsa och sysselsättning.

Sysselsättningsgraden för urfolk ökade mellan 2006–2016 från 42 till 46 procent, medan den för övriga befolkningen ligger på drygt 70 procent. Särskilt allvarig är situationen på landsbygden, där sysselsättningsgraden

för urfolk är ungefär 30 procent. Medellivslängden för urfolk var 2016 71,6 år för män och 75,6 år för kvinnor, vilket är ungefär åtta år kortare än för övriga delar av befolkningen.

Urfolk erkänns idag inte i Australiens konstitution. För att ett sådant förslag ska gå igenom krävs en folkomröstning där en majoritet av väljarna i en majoritet av delstaterna röstar ja. I december 2015 inrättades ett råd, Referendum Council, med uppgift att bana väg för en folkomröstning. Rådet föreslog 2018 att en folkomröstning ska hållas om att etablera ett parlamentariskt rådgivande organ för urfolk, Voice to the Parliament, men beslut har ännu inte fattats.

Australien har inte dragit tillbaka sin reservation till artikel 4 i Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, enligt vilken parterna förbinder sig att lagstifta mot all form av propaganda och alla organisationer som grundar sig på teorier om att någon ras eller grupp av personer är överlägsen någon annan.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Lagstiftning finns som förbjuder diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet, vilket överlag respekteras. Sedan 2009 har samkönade par samma rättigheter vad gäller till exempel sjukledighet för vård av gemensamt barn, skatteavdrag, socialbidrag och pensioner. Efter flera års diskussion hölls 2017 en postomröstning om legalisering av samkönade äktenskap. Av de röstande var 61,6 procent positiva och i december 2017 antog parlamentet ny lagstiftning som möjliggör samkönade äktenskap.

Hbtq-personer kan leva öppet i Australien. Sydney Gay and Lesbian Mardi Gras är en årlig festival för att uppmärksamma hbtq-personers rättigheter. Den har hållits sedan 1978 och är numera en av de största festivalerna i världen av detta slag.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Australien beviljar asyl till personer under Refugee and Humanitarian Program. De som beviljas asyl som flyktingar kommer oftast via UNHCR medan de som får skydd på grund av humanitära skäl är

personer som har någon koppling till Australien. Totalt omfattade programmet 16 250 personer 2017–2018. För 2018–2019 har en ökning till 18 750 aviserats, men man refererar nu till detta antal som ett tak. De som omfattas av detta program har god tillgång till sociala trygghetssystem och kan bland annat få språkutbildning för att underlätta integrering i samhället.

År 2013 inledde Australien Operation Sovereign Borders för att minska antalet personer som kom till Australien för att söka asyl, utan att omfattas av Refugee and Humanitarian Program, genom att stoppa fartyg och föra dem tillbaka till ursprungslandet. År 2013 slöt Australien även avtal med Nauru och Papua Nya Guinea som innebär att flyktingar på väg till Australien kan föras till flyktingmottagningscenter i dessa länder för asylprövning. Totalt har drygt 3 000 personer tagits till mottagningscentren och Australien har vidhållit att man inte kommer att ta emot dessa personer även om asylprövningen skulle visa att de är i behov av skydd.

Förhållandena i flyktingmottagningscentren har fått betydande kritik av UNHCR och av människorätsorganisationer. En del av kritiken handlar om att det inte finns några tidsbegränsningar vad gäller de förvarstagna, vilket är särskilt problematiskt för minderåriga. Det finns dessutom uppgifter om bland annat sexuella övergrepp, våldsamma upplopp och otillräcklig hälsovård. Mer än 1 500 av de personer som sedan 2013 förts till mottagningscentren har antingen återvänt till sina hemländer eller evakuerats till Australien av medicinska skäl. Ungefär 1 000 personer befinner sig alltså i mottagningscentren, varav 600 i Papua Nya Guinea och 400 i Nauru. Under 2018 riktades stor uppmärksamhet på situationen för de barn som befann sig i centret på Nauru och australiska regeringen har vidtagit åtgärder för att se till att samtliga barn kan lämna ön.

Australien har avvisat förslag från Nya Zeeland om vidarebosättning av en del av de asylsökande som befinner sig på Nauru och i Papua Nya Guinea, vilket beror på att man inte vill riskera att de sedan kan ta sig till Australien på laglig väg efter att ha blivit nyzeeländska medborgare. I november 2016 träffade Australien och USA en överenskommelse som kan möjliggöra vidarebosättning till USA för en del av dessa personer. Fram till utgången av 2018 hade uppemot 500 personer beviljats

vidarebosättning till USA. De flesta av de 265 personer som hade fått avslag var iranska medborgare.

Australien har även fått kritik för hur man behandlar de drygt 30 000 asylsökande som anlände till Australien med båt innan Operation Sovereign Borders inleddes 2013. Dessa personer har endast begränsade möjligheter att arbeta, de har inte full tillgång till hälsovård och får inte resa utomlands. Även om de efter prövning anses ha asylskäl får de endast ett treårigt tillfälligt skyddsvisum, varefter en ny asylprövning sker.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Diskriminering av personer med funktionsnedsättningar är förbjudet enligt lag. Lagen Disability Discrimination Act, syftar till att motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning och att skapa förståelse i samhället för att personer med funktionsnedsättningar har samma rättigheter som övriga medborgare.

Många personer i Australien med funktionsnedsättning har ett arbete, men tjänar ofta betydligt under det nationella genomsnittet. Det är också vanligt att personer med funktionsnedsättning diskrimineras i arbetslivet.

Australien har fått kritik för påtvingad sterilisering av personer med funktionsnedsättning, bland annat av FN:s kommitté för avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor. Australien har anfört att steriliseringar endast sker med den berörda personens samtycke eller med tillstånd från domstol då personen inte har möjlighet att ge samtycke och att man inte avser göra någon förändring av nuvarande system.

Australien har antagit en strategi, National Disability Strategy 2010–2020 för att genomföra konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. År 2012 lanserades ett särskilt hälsovårdsprogram för personer med funktionsnedsättning, National Disability Insurance Scheme.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Australien

EU har ett väl utvecklat samarbete med Australien om mänskliga rättigheter, såväl bilateralt som i multilaterala fora. Båda parter är aktiva på detta område och har i de flesta frågor gemensamma värderingar.

En fråga av hög prioritet för såväl EU som Australien är avskaffande av dödsstraffet. En annan fråga som gemensamt identifierats som lämplig för ett utökat samarbete mellan EU och Australien gäller könsbaserat våld. Initialt fokuserar detta samarbete på Stilla-havsområdet.

UNHCR har ett kontor i Canberra vars uppgift är att försvara och främja flyktingars rättigheter i Australien, Nya Zeeland, Papua Nya Guinea och östaterna i Stilla havet. Kontoret har ett nära samarbete med länderna i regionen om flykting- och asylpolitik och övervakar genomförandet av FN:s flyktingkonvention. UNHCR:s kontor arbetar även med regeringarna i Australien och Nya Zeeland när det gäller sammansättningen av respektive lands kvoter för vidarebosättning av flyktingar och kan bidra i hanteringen av enskilda ärenden.

I den senaste granskningen av Australien i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) 2015 rekommenderade Sverige Australien att ändra den federala äktenskapslagen till att tillåta samkönade par att gifta sig. Samkönade äktenskap legaliserades sedermera i december 2017. Sverige rekommenderade även Australien att se till att åtgärder som vidtas när det gäller asylsökande är i full överensstämmelse med förpliktelser enligt internationell rätt och mänskliga rättigheter, däribland principen om non-refoulement vilket accepterades av Australien.

VIII. Ratificering av centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR) ratificerades år 1980. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 1991 respektive år 1990.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural*

Rights, ICESCR) ratificerades år 1975. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Australien inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, ICERD) ratificerades år 1975.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1983. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2008.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, CAT) ratificerades år 1989. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2017.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child*, CRC) ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2006 respektive år 2007.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CRPD) ratificerades år 2008.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*, ICED) är Australien inte part till.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) ratificerades år 1954. Det tillhörande protokollet ratificerades år 1973.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) ratificerades år 2002.